

YAKIN ÇAĞ'DA AVRUPA TARİHİ

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN KURULMASI

Bugünkü Amerika Birleşik Devletleri'nin bulunduğu topraklarda XVIII. yüzyılda İngiltere'nin 13 kolonisi bulunuyordu. 1756 - 1763 yılları arasında Fransa ile yapılan **Yedi Yıl Savaşları** sonucunda ekonomisi bozulan İngiltere, kolonilere sattığı ürünlere yeni vergiler koyunca Amerika'da isyan çıktı. Ortak hareket etme kararı alan koloniler 1774 ve 1776 yıllarında **Filedefiya'da** iki kez kongre düzenlediler. 1776 yılında kongrede "**İnsan Hakları Bildirisi**" yayınlanmış ve savaş kararı alınmıştır.

Fransa'nın desteğini alan Amerika kolonileri sekiz yıllık bir savaşın ardından imzalanan **Versay Antlaşması**'yla bağımsızlıklarını elde ettiler (1783). Koloniler 1787 yılında anayasa yaparak federal bir cumhuriyet kurdular.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Kurulmasının Sonuçları

- ABD İnsan Hakları Beyannamesi'ni ilan etmiş ve demokratik bir yönetim kurarak Avrupa'ya örnek olmuştur.
- ABD, Avrupa devletlerine karşı siyasal bir denge unsuru olmuştur.
- ABD, Avrupa kültürünün Amerika Kıtası'nda yayılmasını sağlamıştır.
- Amerika Kıtası'na yapılan göçler artmış, bu sayede Avrupa'da işsizlik azalmış, siyasi ve dini kavgalar şiddetini kaybetmiştir.

Fransız İhtilali

Fransız İhtilali, meydana getirdiği gelişmelerle Avrupa'nın sosyal ve siyasal yapısını değiştirmiş, sonuçları itibariyle bütün dünyayı etkilemiştir.

İhtilâlin Nedenleri

Fransız İhtilâli'nin başlamasında;

- Fransa'nın XVI. yüzyıldan beri kendisini "Tanrıdan başka kimseye hesap vermek zorunda görmeyen" krallar tarafından baskıyla yönetilmesi
- Fransa'da halkın birbirine eşit olmayan sınıflara ayrılması ve bazı sınıflara geniş ayrıcalıkların verilmesi
- XVIII. yüzyılda Fransa'da yetişen aydınların yazılarıyla ve konuşmalarıyla eşitliği, adaleti ve özgürlüğü savunarak halkı bilinçlendirmeleri
- Fransızların İngiltere ve Amerika'daki insan hakları ve demokratikleşme hareketlerinden etkilenmeleri
- Avrupa'da üstünlüğü ele geçirmek isteyen Fransa'nın birçok savaşa girmesi, Amerika'daki kolonilere maddi yardımda bulunması ve kralların savurgan tutumlarının devletin ekonomik yönden zayıflamasına neden olması
- Fransa kralının ekonomiyi düzeltmek için haksız olarak yeni vergiler koyması ve soylularla din adamlarının vergilerden muaf tutulması
- Fransa'nın ekonomik yükünü çeken burjuva sınıfına ve köylülere siyasal hakların verilmemesi

gibi nedenler etkili olmuştur.

İhtilâlin Sonuçları

- Fransa'da mutlak monarşi yıkılarak, egemenliğin halka ait olduğu kabul edilmiştir.
- Milliyet, eşitlik, hürriyet, adalet gibi demokrasi ilkeleri dünyaya yayılmıştır.
- Milliyetçilik fikrinin yayılması ile imparatorluklar dağılma sürecine girmiştir.
- Fransız İhtilâli Yeni Çağ'ın sonu, Yakın Çağ'ın başlangıcı kabul edilmiştir.
- Dağınık halde bulunan milletler siyasi birliklerini kurmaya başlamıştır.
- İnsan Hakları Bildirisi Fransızlar tarafından dünya çapında bir bildiriye dönüştürülmüştür.

Fransız İhtilâli'nin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

Osmanlı Devleti, Fransız İhtilâli karşısında tarafsız bir tutum takınmıştır. Bütün dünya uluslarını etkileyen Fransız İhtilâli'nin Osmanlı İmparatorluğu'na olumlu ve olumsuz etkileri olmuştur.

Olumlu Etkileri

Fransız İhtilâli'nin etkileri yayıldıkça Osmanlı devlet adamları, vatandaşlık haklarının korunması, yargı güvencesi, din ayrımı yapılmaksızın eşitlik gibi ilkeleri benimsemişlerdir. Egemenliğin millete ait olduğu fikrinin ve demokrasi anlayışının Türk toplumuna yerleşmesinde Fransız İhtilâli'nin olumlu katkıları olmuştur. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı ve Kanun-i Esasî'nin ilan edilmesi, yönetim, askerlik, eğitim ve ekonomik alanlarda yeniliklerin yapılması bu durumun göstergesidir.

Olumsuz Etkileri

Fransız İhtilâli'nin olumsuz etkisi milliyetçilik akımının ülkedeki Müslüman olmayan topluluklar arasında hızla yayılması olmuştur. XIX. yüzyılda milliyetçilik akımının etkisiyle ülkede isyanlar çıktı. XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti açısından "**Ayaklanmalar Yüzyılı**" olmuş ve devlet dağılmaya başlamıştır.

Sanayi İnkılâbı

Yeni buluşların üretime uygulanması ve bunların en önemlisi olan buhar gücüyle çalışan makinelerin kullanılması makineleşmiş endüstriyi doğurdu. Böylece insan ve hayvan gücünün yerini makineler almıştır. Buna **Endüstri** veya **Sanayi İnkılâbı** denilmiştir.

İngiltere'de başlayan makineleşme, kısa zamanda diğer ülkelere yayıldı. İngiltere'den sonra Fransa, Hollanda, Almanya devletleri ve Avusturya'da sanayileşme hızla gelişti.

Sanayi İnkılâbı'nın Sonuçları

- Avrupa'da üretim artmış ve insanların refah seviyesi yükselmiştir.
- Sağlık, temizlik ve konfor anlayışında önemli gelişmeler görülmüştür.
- Yaşam koşullarının iyileşmesi ve ölüm oranlarının düşmesi sonucunda hızlı nüfus artışı görülmüştür.
- Büyük sanayi şehirleri ortaya çıkmıştır. Kentlerin hızla büyümesiyle işsizlik gibi yeni toplumsal sorunlar doğmuştur.
- Ekonomiyle ilgili kapitalizm, sosyalizm ve emperyalizm gibi görüşler ortaya atılmıştır.

- Avrupa'da işçi sınıfı ortaya çıkmış ve önem kazanmıştır. İşçi işveren sorunlarının çözümlenebilmesi için sendikacılık girişimleri başlamıştır.
- Hammadde ve pazar bulma önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu durum Avrupa devletleri arasında sömürgecilik yarışını hızlandırmış ve I. Dünya Savaşı'na neden olmuştur.
- Küçük atölyeler kapanmış, bunların yerlerine ucuz ve kaliteli mallar üreten fabrikalar kurulmuştur. Tarımdaki teknolojik gelişmeler de üretimi artırmıştır. Ayrıca, XVIII. yüzyılda İngiltere'de geniş ve büyük toprak edinme politikası izlenmiştir. Böylece, küçük çiftçi ortadan kalkmış ve bu kişiler tarım işçisi olmuştur.
- Ticaretin gelişmesi, hammadde ve mamül maddelerin ucuza taşınma gereğinin ortaya çıkması demiryollarının yapılmasına, sermaye ve eğitilmiş insan gücüne ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur.
- Üretimin fabrikalarda yapılması, üretim faaliyetlerini yerel ve aile çevresini aşarak sistemli şekilde uluslararası bir niteliğe ulaştırmıştır.

Endüstri Devrimi sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nda küçük atölyeler ortadan kalkmış, işsizlik artmış, dış ticarete denge bozulmuştur. Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Avrupa mallarının istilasına uğramıştır. Sonuç olarak Osmanlı Devleti, dışarıya hammadde satan ve dışarıdan mamül madde alan bir ülke haline gelmiştir. Ekonomide başlayan bu gerileme siyasî çöküşü hızlandırmıştır.

1830 İhtilalleri

Viyana Kongresi'nde monarşik düzenin ve imparatorlukların korunması yönünde kararlar çıkması, daha fazla özgürlük ve bağımsızlık isteyen toplumların tepkisine neden olmuştur.

1830 İhtilalleri ilk olarak Fransa'da başlamıştır. Fransa'da mutlakiyetten yana olan X. Şarl meclisi dağıtıp, basın özgürlüğünü kısıtlayınca halk ayaklanmıştır. Bu ayaklanma sonucunda X. Şarl tahttan indirilmiş, yerine liberal olarak bilinen Lui Filip getirilmiş, böylece Fransa'da meşruti krallık yeniden kurulmuştur.

Fransa'dan sonra diğer Avrupa ülkelerinde görülen 1830 İhtilalleri sonucunda liberal demokrasiler güçlenmiş, parlamenter sisteme geçiş hızlanmıştır.

1848 İhtilalleri

1848 İhtilalleri,

- Milliyetçi ve liberal düşüncelerin güçlenmesi sonucunda bazı toplumlarda bağımsız olma isteğinin artması
- Sanayi İnkılabı sonucunda ortaya çıkan işçi sınıfının bir takım sosyal haklar istemesi

nedeniyle başlamıştır.

1848 İhtilalleri de ilk olarak Fransa'da başlamıştır. Lui Filip'in işçi sınıfının sorunlarını çözmede yetersiz kalması, kişisel hürriyetleri kısıtlayarak kendi iktidarını güçlendirme yoluna gitmesi halkın tepkisine neden olmuştur. Bu gelişmeler üzerine çıkan ayaklanma sonunda kral istifa etmiş, Fransa'da cumhuriyet ilan edilmiştir. İtalya, Avusturya, Belçika, Hollanda, İngiltere'de de benzer ayaklanmalar çıkmıştır.

1848 İhtilalleri sonucunda,

- İşçi sınıfına iyileştirici haklar tanınmıştır.
- Avrupa'da sosyalist akımlar yayılmaya başlamıştır.

Sosyalizm: Yönetim ve ekonomi gibi alanlarda toplumsal yararları gözetken, temel olarak topluluk çıkarlarını ele alan, buna göre iş ve sermayede ortaklık

kabul eden doktrine sosyalizm denir.

- Halkın hakları genişletilmiş ve bu haklar anayasal güvence altına alınmıştır.
- İtalya ve Almanya'da siyasal birliğin kurulmasına ortam hazırlanmıştır.

1830 ve 1848 İhtilallerini bastırarak monarşik düzenlerini korumayı amaçlayan Avrupa devletleri Osmanlı ülkesindeki ulusçu isyanları destekleyerek Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına çalışmışlardır. Bu durum Avrupalı devletlerin çifte standart uyguladıklarına kanıt olarak gösterilebilir.

İtalya ve Almanya'da Siyasi Birliğin Kurulması

Viyana Kongresi'nde milliyetçi akımları karşı bir tavır takınan Avrupalı devletler İtalya'yı yedi hükümete ayırmış, Almanya'da ise bir Germen Konfederasyonu'nun kurulmasına karar vermişlerdi. Ayrıca bu dağınık yapıyı kontrol altına alacak bir sistem kurmaya çalışmışlardı. Milliyetçilik ve özgürlük fikirlerinin bu ülkelerde yayılması sonucunda **Piyemonte** Hükümeti önderliğinde İtalya, **Prusya** önderliğinde de Almanya devletleri kuruldu.

İtalya ve Almanya'nın siyasal birliklerini kurmaları,

- Avrupa'da güçler dengesini değiştirmiştir.
- Fransa ve Avusturya'nın güç kaybına uğramasına neden olmuştur.
- Yeni ittifaklar kurulmasına ve Avrupa'da bloklaşmaların başlamasına ortam hazırlamıştır.